

Het Woord

door Garnt van Soest

Zenleraren gaan naar de hel. Omdat ze in woorden proberen uit te drukken wat niet in woorden uit te drukken is. En toch proberen ze het. En wij allemaal ook. Wordt het nog best gezellig in die hel, straks.

Je kunt niet praten over verlichting, of zo, en toch. Verlichting is ook geen kwestie van denken, en zonder denken is het toch best lastig om überhaupt aan een oefening te beginnen. Vind ik dan. Maar ik hou ook wel van denken, als middel dan. En van woorden, daar hou ik ook van, ze zijn zo leuk om mee te spelen. Het wordt voor mij wel moeilijk, ik praat steeds lastiger, en dan kom je erachter dat zwijgen iets anders is dan geen woorden meer kunnen vormen met je onwillige tong. Tikken gaat nog wel, dus alla. Laat ik jullie dan maar een paar anekdotes over woorden tikken.

‘Mijn instructies zijn alleen voor jou en alleen voor nu’, zei een zennert mij ooit, heel ‘s ochtends vroeg in dokusan. ‘Hoebedoelie’, zeiden mijn vraagtekens van ogen woordeloos. ‘Nou, heel eenvoudig, als je me nu vraagt, waar is de lunch, dan zeg ik, hier naar links. Maar als we aan de andere kant van het gebouw staan is het naar rechts’. Oh ja. Tot zover het gesproken woord.

Hara. Ik had erover gehoord bij aikidoles, las erover in de boeken van Nico, ging er jarenlang naar op zoek, maar kon het niet vinden. Ademen, buik in of uit, ik worstelde het werk van Dürckheim door, ik frustreerde me suf, ik liet het liggen, ik probeerde het weer. Toen zat ik thee te drinken bij een monnik in Plum Village en hij illustreerde: ‘and if we get lost, we go here’, zei hij, en wees op zijn onderbuik. Toen voelde ik het ineens, en sindsdien weet ik hem te vinden. Nu werkt het woord als een toverspreuk, in de volksmond ook wel mantra genoemd. Ik bibber vaak, tegenwoordig. Koud, of bang om te vallen, of pijn. Hara, zeg ik dan, alsof ik mezelf ernaartoe roep, of eerder uitnodig, maar dat is zo'n boeddhistischhippie woord. Hara. En het is goed. Eventjes dan. Dat is ook genoeg.

Mu. Jaah, ik pak wel de goede woorden, toch? Wie weet wat mu betekent? Ik heb geen flauw idee. Echt niet. Ik heb die koan nooit gedaan, maar ooit beloofde ik mezelf een piepkleine tattoo van mu als ik hem ooit zou passeren. En dan, haha, de Griekse letter mu, ofwel μ , want dat is ook mu, of niet. Een zengrapje. Ik vertelde het aan mijn leraar, die glimlachte flauwtjes, ik ging hem nog eens uitleggen, nee, ik begrijp het wel, zei hij. Oh. Maar goed, mu passeren, dat punt zal wel nooit meer komen, maar ik vind wel dat ik hem verdiend heb, besloot ik. Samen met mijn beste vriend lieten we ons onderinkten. Het piepkleine μ -tje werd een groot verhaal en nu zit mijn hele linkerarm onder de inkt. Wat is dat, vragen nietsvermoedende voorbijgangers, en in gedachten krijs ik dan MU!! Ik heb hem nog niet geprobeerd als koan-antwoord, ik vrees dat het niet zou volstaan, maar ik vind het wel een mooi voorbeeld van hoe een woord meer kan zijn dan een woord.

Binnenkort verroer ik geen enkele andere spier meer dan mijn oogspieren, waar ik dan, net zoals op dit moment, woorden mee zal maken. Je wilt toch je dharma overbrengen, of zoiets. Al heb je daar geen woorden en geen spieren voor nodig. Ik weet nog niet hoe, maar ik geloof het wel. Zonder woorden of spieren ben ik er nog steeds, het wordt een mooie oefening.

